

## 'גיליון המעצרים' האישי – Wanted! יהודה "פרא" בן-צור (בורשטין)

הפלמ"ח, הזרוע המגויסת של ארגון 'ההגנה', הוקמה ביוני 1941 כתוצאה משיתוף הפעולה בין שלטונות הצבא הבריטי במזרח"ת ומוסדות הישוב היהודי בארץ ישראל, בתקופה הקשה ביותר שידע האזור במהלך מלחמת העולם השני. בעקבות הניצחון באל-עלמין בסוף 1942, החליטו הבריטים ש"הכושי עשה את שלו..." והפלמ"ח נאלץ לרדת למחתרת ולפרנס את עצמו בשיטה ייחודית של 'עבודה (בקיבוץ) ואימונים'. למציאות זו התגייסתי ב-1943 ועוד לפני הגיעי לגיל "חופה ומעשים טובים" נעשיתי "לקוח" של ה-C.I.D., הבולשת הבריטית:

### 1. חיפוש הנשק ברמת הכובש'

באוגוסט 1943 התנדבתי לפל"ד - מח' רמת הכובש'. בנובמבר סיימנו את שלב הטירונות. טקס שבועת האמונים, שבמהלכו "הטיל" 'הזקן', **יצחק שדה**, לעבר כל אחד מאתנו רובה אישי, נערך לאור לפידים בגבעת חיים. לאחר הטקס חזרנו לרמת הכובש במסע לילי מזורז. למחרת היום נודע לנו, ששניים ממפקדינו שחזרו באוטובוס נעצרו במחסום אקראי בצומת כפר סבא – רעננה, עקב גילוי שלושה תת-מקלעים על גג האוטובוס.

כמה ימים לאחר מכן, ב-16 לנובמבר, הוקף הקיבוץ ע"י גדוד צבא הודי וכ-400 שוטרים בריטיים פרצו לחצר המשק. עד מהרה התברר שמטרתם העיקרית הינה מאהל המחלקה שלנו. כל צעיר שהיה במאהל ובקרבתו, נעצר. לרוע מזלי הייתי בין הראשונים, משום שיומיים קודם לכן נותחתי בכף ידי ולא הייתי מסוגל לצאת לעבודה. תוך זמן קצר "הגענו" ל-35 עצורים במאהל, לרבות כמה מחברי הקיבוץ, "קשישים" בני שלשים, שכל חטאם היה שמקום עבודתם היה בקרבת המאהל. הוצבה עלינו שמירה כבדה ואנחנו "הנעמנו" את זמנם של השוטרים ב'שירי מולדת'... רוסיים. במקביל ריכזו הבריטים את כל הגברים חברי הקיבוץ במכלאה מגודרת בתיל במרכז המשק והחלו בחיפוש ברוטאלי מדוקדק לגילוי נשק ו... יהודים שערקו מצבא **אנדרס** הפולני. עד לצהריים הם לא הצליחו למצוא דבר.

בשלב זה החליטו הבריטים לסגת. אנו, ה-35, הוצעדנו לעבר מכוניות משטרה שהוכנו מראש להעברת עצירים. כשחלפנו ליד המכלאה התעוררה 'מהומת אלוהים'. החברים ניסו לפרוץ מהמכלאה בעוד החברות שהתגודדו מסביב החלו לידות אבנים לעבר הבריטים. "להרגעת הרוחות" החלו הבריטים לחבוט בנו בקתות הרובים. כמה מחברי נפצעו לידי ולפתע הבחנתי מימיני בקת רובה העושה דרכה הישר לראשי. בהיותי מוגבל בידי הימנית החבושה, כופפתי את הראש וחטפתי 'זפטה' בגב שהצמידה אותי לקרקע. אחד השוטרים "תמך" בי והוביל אותי למכונית. התמונה הזכורה לי מהקטע הזה היא, ששנינו התגוננו מאבנים שהתעופפו באוויר והשוטר הצעיר, ששמח בוודאי להתרחק ממרכז המהומה, חיזק את עצמו בסננו מדי פעם לעברי *Don't be afraid*.

מזווית הראיה שלי במכונית נראה היה לי שבשלב הסופי הבריטים איבדו שליטה. שמעתי שתי יריות<sup>1</sup> שלאחריהן פתחו המכוניות במנוסה, כל אחת לנפשה. בחלק מהמכוניות היינו ארבעה-חמישה עצירים וכעשרה שוטרים ובאחרות היחס היה הפוך. בצאתנו מחצר המשק הבחנתי בהמון רב שנהר לעבר הקבוץ. היו אלה תושבי הישובים הסמוכים שנזעקו לעזרת רמת הכובש. למראה ההמון השתעשעתי בלבי ברעיון שניתן היה להקים מחסום על הכביש ולשחרר חלק מאתנו. רק לאחר שחלפנו ע"פ כפר סבא נעצרו המכוניות והבריטים נערכו לקראת המשך הנסיעה מזרחה בשיירה.

לפני התזוזה החליטו הבריטים לרכז את הפצועים ולהעבירם לבית חולים. סמל בריטי ערך בו במקום את "המיון" הראשוני, מי לביה"ח ומי למעצר. החלטתי שעדיף להצטרף לפצועים. התייצבתי בפני הסמל והצגתי לו את אחורי, בתקווה שהחבטה בגב תזכה אותי ביחס טוב כלפצוע. תגובתו המיידית - Fuck off. הבנתי את הרמז וחזרתי למכונית, אך לפני

<sup>1</sup> היורה, מפקד הפעולה קפרטה, פגע באחד החברים. כמו כן התברר ש"נפצע מורטון [סגן מפקד הבולשת] מכדור שנפלט מרובה של שוטר שישב במכונית מאחוריו". ראה חוברת '50 שנה לחיפוש' מה-27.11.93 בהוצאת קבוץ רמת הכובש, עמ' 22.

שהספקתי לעלות חלף קצין, שלמראה התחבושת ספוגת הדם בכף ידי הורה לי לעלות למכונית הפצועים.

השיירה המשיכה לשכם. אנחנו, תשעה פצועים, הגענו לביה"ח הממשלתי והיתר הועברו לבנין המשטרה. בביה"ח הייתי עד לתפירת ראשים של כמה מחברי ללא חיטוי וללא הרדמה. רופא ערבי צעיר ניגש אלי לברר מה קרה לי. "שוחחנו" באנגלית ולא הצלחתי להסביר לו את מהות הניתוח בכף ידי. הוא מצידו חזר ושאל אותי אם נפגעת מירייה. הודיתי לו וויתרתי על הטיפול. כעבור כשעה הושארו שניים, חברי הקיבוץ **פינו גינזברג ושמאל ווליניץ'** שחטפו יותר מחבטה אחת בראש, להמשך אשפוז בביה"ח ואנו הוסענו לבנין המשטרה (למחרת בבוקר הגיע **פינו** ובישר לנו שחברו, **שמאל ווליניץ'** נפטר).

שלושה ימים שהינו בתאי המעצר תוהים מה יעלה בגורלנו. לא נחקרנו ולא הובאנו בפני שופט. על הנעשה בחוץ נודע לנו מנהג הקיבוץ שהביא לנו מדי יום מזון טרי. נערכו הפגנות והעיתונות העברית פרסמה **"את תיאור המקרה ברמת הכובש שכתב לא אחר מאשר ברל כצנלסון"**. ביום הרביעי הועלינו למכוניות. בעת הנסיעה דרומה בציר העולה לירושלים ניסינו לנחש לאן פינו מועדות. אם לירושלים, אזי קרוב לוודאי שנועמד לדין ואם ללטרון, אזי צפוי לנו מעצר מינהלי. עד מהרה נפתרה הבעיה – פינו ימינה, ללטרון.

בכניסה למחנה צוידנו בשמיכות והשתרכנו לעבר המחנה "שלנו" (מתחם לטרון היה מורכב מארבעה מחנות נפרדים: זרים, ערבים, אצ"ל-לח"י ו'ההגנה'). כשחלפנו ע"פ מחנה אצ"ל-לח"י שמענו קריאות "עידוד": **"שבע השנים הראשונות קשות – אח"כ מתרגלים"**. למחרת נקראנו לחקירה. הואשמתי באחזקת נשק (התברר שבחיפוש נתגלו כמה רימוני סרק). הכחשתי וטענתי שאני חבר הכשרת תנועת הצופים (ואכן השתייכתי לגרעין של חברי התנועה שהווה מרכיב עיקרי במחלקה שלנו). ימי המעצר חלפו בנעימים ובאחד הימים הופתענו כשהורינו הגיעו לביקור. לא הובאנו בפני שופט לקציבת תקופת המעצר, אך רמז ראשון לכך שיום שחרורנו קרב והולך קבלנו כשביקשנו לקיים משחק כדורגל. המגרש היה מחוץ למתחם וחייב את הבריטים להציב שמירה מיוחדת. המפקד הבריטי לא נענה לבקשתנו בטענה שאנחנו בחזקת 'אורחים' לשעה קלה.

בתום שניים עשר ימים (מהם שלושה בשכם) החליטו הבריטים "לרדת מהעץ". חזרנו לרמת הכובש, אספנו את מה שנשאר ממיטלטליו ועברנו לקבוץ מעוז חיים.  
ה- C.I.D. רשם V ראשון ליד שמי.

## 2. ה'סזון' בירושלים.

שנה לאחר המעצר בעקבות החיפוש ברמת הכובש נצטוונו כמה חברים מהמחלקה - שבינתיים הועברה לבית השיטה - להתייצב ב'בית ברנר' בתל אביב. במקום רוכזו חברים מפלוגות הפלמ"ח השונות. בתדרוך שקבלנו התברר לנו שמשימתנו הינה לרסן את הארגונים 'הפורשים' (הנושא זכה לכינוי 'הסזון' – על מה ולמה לא ברור לי עד היום). לא זכור לי שמישהו הביע התנגדות למשימה ולמען האמת גם לא נשאלנו לדעתנו (לימים נודע ברבים שמפקד הפלמ"ח, **יגאל אלון**, סירב לקבל על עצמו את הפקוד על משימה זו).

באחד הימים שותפתי במבצע שהיעד שלו היה **יעקב מרידור** (זה שהבטיח להאיר את... כול רמת-גן). תפקידי היה לתצפת על משטרת רמת-גן ולהזהיר את החבורה ש"ביקרה" באותה שעה בביתו. הוצמדה אלי (או להיפך) נערה יפהפיה, ש"מגבלתה" היחידה - היותה בוגרת ממני בשנה-שנתיים. היינו אמורים להתחזות כזוג נאהבים, אבל הנסיבות לא התאימו לאהבהבים. למיטב זכרוני הפעולה נכשלה – הגבר לא היה בביתו (יתכן והבריטים הקדימו אותנו).

לאחר מכן הועברנו לירושלים. החורף הירושלמי היה בעיצומו וע"כ צוידנו ב'שינלים' שחורים, אחידים ומכוערים. השתכנו בפנסיון קטן בשכונת רוממה ב'כיסוי' רופף למדי של קיבוצניקים בנופש (משוגע מי שבוחר לנפוש בירושלים בחורף). באשר לפעילות, זכור לי שהשתתפתי באבטחת חוליה שערכה חיפוש בבנין משרדים בקרבת ככר ציון.

ב- 29.12.44, יום ו' הראשון לשהותנו בירושלים, חיממה בעלת הבית מים וזכינו למקלחת חמה ראשונה. לפני שיצאנו ל"קבלת שבת" הופתענו למשמע הלמות נעליים. הצצנו וגילינו חיילים בריטיים שועטים לעבר הפנסיון. סילקנו במהירות את "הנשק" – אגרופנים – שהיה בחדרים שלנו והמתנו ל"ביקור". כשנשמע צלצל הפעמון, היה זה **מייק הררי** שהכריז

"מצלצלים" וע"כ התכבד בהוראה של **חיים אבינועם**, המ"מ: "לך תפתח". ממעלה המדרגות עקבנו אחר ירידתו לדלת הכניסה. ברגע שהדלת נפתחה מייק נשלף החוצה והושכב על הרצפה. קבוצת חיילים התפרצה פנימה עם נשק דרוך, נערך חיפוש ואנו הובלנו אחר כבוד ל'קישלה', תחנת המשטרה בעיר העתיקה בסמוך ל'מגדל דוד'.

באדיבות ארכיון 'בית ההגנה' קיבלתי לאחרונה שלושה מסמכים מארכיון 'הבינה', כינוי של 'הש"י', שירות הידיעות של ארגון 'ההגנה'<sup>2</sup>:

(א). ל'בינה' (30.12.44) - ביום 29.12 בשעה 16.00 הקיפה המשטרה... את בית 'עלית' אשר ברוממה. נאסרו 5 בחורים, שלושה מהם מבית השיטה, אחד מנען ואחד מכפר יהושע... באמבטיה נמצאו גם אגרופנים וגם מקלות (ידידות של טוריות). בתוך המקלות היו חורים בשביל עופרת. בחדרם מצאו פעמון שחוט הוביל למטה. הבחורים טוענים שהם באו להבראה לירושלים. הם נלקחו לקישלה לשם חקירה נוספת. במקום, בבית 'עלית', נשארה משטרה ע"מ לאסור כול מי שיבוא לשמה. יש לחשוב שהודיעו למשטרה שבבית "עלית" ישנה קבוצת טרוריסטים" [לאחר ששוחררנו נודע לנו שהסיבה למעצר הייתה חשדם של קצינים בריטיים שהתגוררו בשכונת רוממה ש"הנופשים המוזרים" הינם טרוריסטים" של האצ"ל או הלח"י].

#### שמות הנאסרים מ'עלית':

- |                             |                           |
|-----------------------------|---------------------------|
| 1. עודד פקר -               | כפר יהושע                 |
| 2. יצחק סמוטריץ' -          | ב. השיטה                  |
| 3. מיכאל הררי -             | ב. השיטה                  |
| 4. יהודה בורשטין (בן-צור) - | נען [טעות, צ"ל בית השיטה] |
| 5. חיים אבינועם -           | ב. השיטה                  |

(ב). ל'בינה' (31.12.44) - הטלגרמה הבאה נשלחה ממשטרת ירושלים לטבריה: "Please check up and ascertain reasons for being in Jerusalem of the following members of Beit-Hashita colony:

1. Oded Peker
2. Itzhak Smotrich
3. Michael Harari
4. Jehuda Burstein
5. Haim Avinoam

(ג). ל'בינה' (4.1.45). רב"ז 2 מכתבים מחברי 'הקוצר' [הפלמ"ח] מביה"ס בי-ם... היום הובאו הנה 7 הבחורים: עודד פקר מכפר יהושע, חיים אבינועם מבית השיטה, שמואל [צ"ל יצחק] סמוטריץ' מבית השיטה, יהודה בורשטין מבית השיטה, מיכאל הררי מבית השיטה - 5 אלו נאסרו בבית ההבראה ברוממה. נוסף לזה הובאו משה קיפניס, מבית השיטה (קב' עמל) ואפרים שלפק מת"א... הבחורים מוסרים שבהיותם בקישלה נפגשו שם עם מיקי הפט ומשה ארלינג, שנאסרו ביום ו' ב- 12 בלילה בטקסי ברח' יפו... כאמור, את הלילה הראשון בילינו ב'קישלה'. נכלאנו באולם מעצרים שהיה מאוכלס בכעשרים וחמישה איש. רובם, אם לא כולם, נראו כ"בני דודינו" - "קציר" היום של משטרת ירושלים, חלקם שיכורים ו/או מסוממים (מי מאתנו ידע אז על שימוש בסמים). שומר נפשו ירחק מהם. "כבשנו" פינה ו"התרווחנו" על ה'בורשים' (מזרון-מחצלת) מעופשים. כאמור לעיל, לאחר חצות הוכנסו לאולם מיקי הפט ומשה ארלינג, שנתפשו "בטקסי ברח' יפו. כפי הנראה ידעו על בואם...". למיטב זכרוני ובהסכמה הדדית התעלמנו מהם ע"מ לא לקשור אותם לענייננו. במהלך הלילה הובאו לאולם, יותר נכון נזרקו, טיפוסים נוספים. הפירוצים, גניחות, נחרות והריחות שריחפו בחלל, שלא להזכיר את דלי- המחראה שניצב גלוי באחת הפינות, הדירה שינה מאתנו.

למחרת היום הועברנו חמשתנו ל"מגורי קבע" בבית הסוהר המרכזי במגרש הרוסים. במסמך הנ"ל מה- 4.1.45 נאמר: "...אם אין סיכויים לשחרורם המהיר, כדאי לדאוג ללבנים וכלי מטה... אנו עוזרים להם... אוכל הם מקבלים מהמסעדה". לבנים להחלפה

<sup>2</sup> ב' 112/1512 - מסמכים בארכיון "ההגנה", את"ה.

אינני זוכר, אך האוכל שנשלח אלינו מ'מטבח הפועלים' היה ברמה של 5\*... כמובן, בהשוואה לאלטרנטיבה.

שמונה ימים שהינו בבית הסוהר באולם די גדול בו נכלאו רק יהודים, ביניהם שני חברי 'ההגנה', **סירקין** [לימים **סריג**] ו**רייכלין**, שנדונו למספר שנים בשל מעורבותם בעסקי 'רכש' מהבריטים. היתר היו פושעים למיניהם מכול סוגי הפשיעה הפלילית. לא זכור לי שנקראנו לחקירה כלשהי [לא ידענו על הפנייה למשטרת טבריה ולא ידוע לי אם משטרת טבריה פעלה], אך הובא לידיעתנו ש'הסוכנות היהודית' מקיימת מגעים עם השלטונות הבריטיים בעניין שחרורנו.

עד "לבוא המשיח", בילינו את ימי החורף הקצרים בבטלה מוחלטת. למדנו להכיר את "העולם התחתון" ואת שגרת החיים. הדבר הגרוע ביותר היו הלילות הארוכים וכיבוי האורות שנכפה בשעה מוקדמת למדי. את שעמום הרביצה בחשיכה הנעים לנו טיפוס מיוחד במינו. **ברוך רזנאל**<sup>3</sup> [רצון אל], יהודי יליד גרוזיה, שהוריו שלחו אותו להתחנך בגימנסיה הרצליה (בן כתתו של **משה שרתוק**), יצא לתרבות רעה והפך לגדול גנבי ארץ ישראל ולעתים פרש את כנפיו גם לאירופה. ישב שנים רבות בכלא. לדבריו, כול פעם שהוא נתפש הוא הודה בתיקים נוספים ו"זכה" לאיחוד תיקים והפחתה ניכרת בעונש המצטבר. לשאלה השגרתית בביהמ"ש למקצועו הוא היה עונה "גנב". הוא היה מספר סיפורים בחדר עליון ומה לספר, לא חסר לו. כשהיה מגיע לשיא מסוים הוא היה משתתק ואז מכל קצווי האולם היו החדשים זה מקרוב הוכנסו לכלא (וכמעט כל יום חלק מהאוכלוסיה היה משתנה) צועקים "ו...!" והוא היה משיב "תנו חצי סיגריה" (וסיגריה בכלא היה מצרך "עובר לסוחר". אני מניח שהיום תופסים הסמים את מקום הסיגריות).

ביום א', 7.1.45, "הגיע המשיח". בבוקר נקראנו למשרד הכלא. קידם את פנינו גבר יהודי שאת פניו אני עדיין זוכר והודיע לנו שצו השחרור שלנו הגיע, אך מאחר והפקידות הבריטית אינה עובדת בימי א' הוא "התנדב" לטפל בשחרורנו. יפה מצדו (אך כשלושה חודשים לאחר מכן התברר לי שהוא בלש ב-C.I.D. ופגישתו אתנו נועדה ככול הנראה "לצלם" את מראה פנינו). ממגרש הרוסים שעטנו בקור הירושלמי ל"בית ההסתדרות" זכינו למקלחת... קרה. בכך הסתיימה פעילותי ב'סזון' [אני מניח שזה נכון גם לגבי יתר חברי] וחזרתי למחלקה בבית השיטה.  
ה- C.I.D. רשם V שני ליד שמי.



### 3. מסע במדבר יהודה

באביב 1945 השתתפתי במסע הפלוגתי למדבר יהודה שהסתיים בסדום. בעת שירדנו מהדוברות שהשיטו אותנו לקליה נעצרנו ע"י כוח משטרה שהסתפק ברישום פרטינו. כמה שעות לאחר מכן, בעת שרבים מהפלוגה התרכזו בתחנת "אגד" ברח' יפו בירושלים, נתקלתי באותו "משיח". הצבעתי עליו לידידי **יוסל מל** ויחד הזהרנו את חברינו שיתרחקו ממנו. למחרת בבוקר, יום שבת, טיילתי עם **יוסל** במורד רח' אלנבי בת"א. לפתע הבחנתי בטיפוס הזה צועד מאחורינו. בו במקום החלטנו לשנות את כללי המשחק ולעקוב... אחריו. נעצרנו במקום והוא נאלץ לחלוף על פנינו. צעדנו בעקבותיו ואחרי זמן מה "אפשרנו" לו להתחמק מאתנו.  
ה- C.I.D. רשם V שלישי ליד שמי.

שלושת הרישומים הנ"ל הם שהביאו כנראה את הבריטים לחשוב שאני "דג" הראוי ל"טיפול מיוחד" במסגרת מבצע Agatha – 'השבת השחורה'.

### 4. 'השבת השחורה' - 29.6.46

<sup>3</sup> במקור יהודה כתב את שמו 'רזנאל [רצון אל]'. תיקנתי ל'רזנאל' בהתאם למקורות אחרים שכן כותבים את שמו. רזנאל נודע כחלוץ גנבי העיר ת"א והתפרסם בגלל הרגלו לקחת מבתי קורבנותיו גם ספרים מושאלים מספריית 'שערי ציון' שלא החזירו בזמן ולהחזירם לספרייה... [צ.ב.]

בסוף 1945 התנדבתי להמשך שרות בזרוע הימית של הפלמ"ח, המוכרת בשמה המקוצר פלי"ם ואשר בקיץ אותה שנה החלה את פעילותה במפעל ההעפלה ושותפה גם במאבק 'תנועת המרי' נגד הבריטים. בסיום הקורס הבסיסי של מפקדי סירות (מס' 6) השתתפתי בקורס השתלמות שנערך בחודש יוני בשדות ים (בפלי"ם קראנו לה 'קיסריה').

ב- 16.6 פוצצו יחידות הפלמ"ח 10 גשרים שקישרו את ארץ-ישראל עם המדינות השכנות. תגובת ממשלת המנדט לא אחרה להגיע. ב- 29 לחודש הפעיל מפקד הצבא הבריטי, גנרל ברקר את מבצע Agatha – המוכר בארץ בשם 'השבת השחורה' - שמטרתו העיקרית הייתה: **"To arrest as many members... of the illegal armed organization 'Palmach' "**<sup>4</sup>

בשבת לפנות בוקר, 29.6, פרצו כוחות צבא ומשטרה לקבוצים רבים, ביניהם מעברות ויגור ששימשו כבסיסי הפלי"ם. בין הנעצרים היו רבים מחברי הפלמ"ח-פלי"ם.

בשעות הבוקר החלו להגיע אלינו, לשדות ים, רסיסי ידיעות בדבר פשיטות שנערכו בגבעת-חיים ומעברות. בשלב זה, לא ידענו, שמדובר במבצע בקנה מדה כלל-יישובי. סמוך לצהרים נקראתי ל"לשכת" מפקד הקורס, 'היקה' איציק לנדואר. באהל היה נוכח גם יהודה רותם (המבורגר), מא"ז הקבוץ. הופתעתי לשמוע ממנו, שזמן קצר קודם לכן, הגיעו לשער הקיבוץ כמה מכוניות צבא ומשטרה והשומר סרב לפתוח בפניהם את השער וקרא למא"ז<sup>5</sup>.

**"כשהגעתי לשער - סיפר יהודה רותם - פנה אלי מפקד הכוח והודיע שהם מבקשים את יהודה בורשטין (שם משפחתי הקודם) לחקירה. השבתי לו שאין לנו חבר בשם זה והם הסתלקו כלעומת שבאו".** האמת – נדהמתי. **"אל תדאג, לא נסגיר אותך",** הוסיף יהודה. **"זה לא עלה בדעתי, אך איך לכול הרוחות, הם יודעים שאני בשדות ים ?"** עד הצהרים "שברתי את הראש". המחשבה, שהאימפריה הבריטית מחפשת דווקא אותי, הטרידה אותי. בסיום הארוחה הגעתי לכלל החלטה להסתלק משדות ים לזמן מה. שטחתי את בקשתי בפני איציק. **"מה אתך, הקורס צריך להימשך"**. עמדתי על דעתי עד ש'היקה', אותו הכרתי עוד מתקופת שירותנו בפל"ד, נענה. **"מה אתה מתכוון לעשות ?"** **"תן לי את הפלוקה [סירת מפרש קטנה] ואני מסתלק לכמה ימים לקבוץ נווה-ים"**. איציק הסכים ואישר לי לבחור שני חברים: **"ואתה אחראי שהם יחזרו מיד"**. הצעתי לחברי לקורס, **גד אשר ואפרים מיטלר** והם נענו מיד. הים הנוח והחברה הטובה הרגיעו אותי לגמרי. לאחר כשלוש שעות נכנסנו למפרץ מלא מתרחצים, בעיקר בני נוער, תיכוניסטים מתל-אביב. עד מהרה הפכה הסירה לאטרקציה ורבים מהצעירים והצעירות החלו לטפס עליה.



ירדתי לחוף ע"מ להסדיר עם מא"ז הקיבוץ את "הנופש" שכפיתי על עצמי. כשחזרתי לסירה להיפרד ולוודא שגד ואפרים יפליגו מיד, מצאתי אותם מוקפים בכמה "חתיכות". **"יהודה", פנה אלי גד: "אנחנו מוזמנים הערב למסיבה. אם לא אכפת לך, נצא בחצות ובעזרת הבריזה המזרחית נגיע לפנות בוקר לשדות ים ונתייצב במועד לתחילת האימון"**. לא ראיתי כול סיבה שלא להיענות. בחצות, יצאו השניים לדרך. כאמור, חשבתי שניפגש בשדות-ים כעבור יומיים-שלושה, אך האימפריה הבריטית חשבה אחרת.

למחרת היום נודע בנווה-ים שהצבא הבריטי הקיף לפנות בוקר את שדות-ים. הבנתי שבשלב זה אין לי לאן לחזור. במשך היום התלבטתי עם עצמי - ממילא לא הכרתי איש בקיבוץ – ולבסוף הגעתי להחלטה לעבור ליגור, בה התגוררו באותה עת חניכי קורס חובלים (מס' ג'), ביניהם כמה מחברי הטובים ביותר. למחרת בבוקר נפרדתי מהמא"ז ויצאתי לחיפה. המתנתי שעה ארוכה לאוטובוס ליגור ומשזה לא הופיע החלטתי לצעוד לשם. במבואות חיפה חלף על פני אוטובוס ונעצר בחריקה. הפנית את ראשי ואת מי אני רואה, אם לא את ידידי ניסן לויטן, חניך קורס החובלים הנ"ל. **"לאן אתה חושב שאתה הולך" ? "אליך, ליגור"**. **"השתגעת, הצבא הבריטי נמצא שם מאז יום ששי, אין יוצא ואין בא"**. **"אז איך הגעת הנה ולאן פניך מועדות" ? "ראשית, שנינו חייבים להגיע בהקדם למעברות"**.

<sup>4</sup> ציטוט מדו"ח הסיכום (סודי) של גנרל Barker, שפיקד על מבצע Agatha ( 29 יוני – 1 יולי 1946). הדו"ח הועבר על ידי לאת"ה, ארכיון תולדות 'ההגנה'.

<sup>5</sup> באותם ימים היה למא"ז מעמד כשל מוכתר בכפר ערבי.

בדרכנו, החלפנו חוויות מהימים האחרונים. ניסן סיפר לי שביום ו' הסתיים קורס החובלים וביום א', 30.6, הם היו אמורים לערוך 'הפלגת סיום'. הוא ניצל את ההזדמנות ו"קפץ" לבקר ידידה בגנוסר ושם נודע לו על החיפוש ביגור. הוא גם סיפר לי שכול הגברים בשדות ים נעצרו, ביניהם כמו כמובן חברי לקורס ההשתלמות וכי **יגאל אלון** הורה ל"שרידי" הפלי"ם, שהצליחו להתחמק מהרשת הבריטית, להתרכז במעברות ולהיערך למבצעי הורדה של כמה אוניות מעפילים, שממש באותם ימים עשו את דרכן לעבר חופי הארץ (שמונה מהן הגיעו בחודשי יולי-אוגוסט 1946. שבע נתפשו ורק אחת מהן פרצה את ההסגר). עם תפישת האוניות הראשונות הוחלט לפזר אותנו בבתי מושב חרות ורק כעבור חודש ימים, במחצית אוגוסט הוחלט להחזיר אותנו לבסיסינו במעברות ושדות ים.

לפני שובי לשדות ים "קפצתי" לבקר את משפחתי בת"א - אותה לא ראיתי מזה חודשיים - ואז קבלתי תשובה לשאלה מה הביא את הבריטים לחפש אותי בשדות ים. ב-04.30, שבת 29.6, הגיע כוח משטרה-צבא לעצור אותי בביתי. לשאלתם, היכן אני, נענו שאני חבר קבוץ קיסריה. אבי, **צבי**, נעצר כבן ערובה ונלקח למעצר בלטרון. כעבור ארבעה ימים הוא נקרא לחקירה ומהשאלה הראשונה: **"איפה עצרו אותך"**? הוא הבין שהחוקר אינו מקשר אותו עם החיפוש אחרי. הוא טען שהוא נתפש בעת העוצר כשהלך לקנות מצרכי מזון במכולת סמוכה. החוקר התנצל והוא שוחרר. בנסיבות אחרות הייתי אמור לכעוס על הורי שמסרו לבריטים שאני חבר קיבוץ קיסריה, אך במבחן התוצאה הסופית יצאתי נשכר. כאמור, כמה שעות לאחר מכן הגיע הכוח הבריטי לעצור אותי בשדות ים ובשל כך הסתלקתי לנווה ים ונחסכו ממני כמה חודשי מעצר במחנות רפיח. בדו"ח הסיכום ציין גנרל **ברקר** כי שעת ה-'ש' למעצרים בשלושת הערים הגדולות נקבעה ל-29 ליוני 04.15:

**"It was the hour at which a number of wanted personnel were to be arrested in their houses... Most of the wanted... were picked up... There are still a few who have so far evaded capture".**

שמחתי להימנות על המיעוט שהתחמק ממעצר, אך עדיין לא הייתה בידי תשובה לשאלה על מה ולמה נכללתי ברשימת המבוקשים.

כשחזרתי לשדות ים, זכיתי להשתתף ב-16.8.46 בהורדת מעפילי 'עמירם שוחט' בחוף שדות ים, עוד לפני שחברי הקבוץ וחברי ביניהם, שוחררו ממעצרים. רק לאחר שחרורם שמעתי על אירועי אותו יום 30.6. **גד ואפרים** חזרו לשדות-ים ב-3 לפנות בוקר. כשעה לאחר מכן פרצו הבריטים לקיבוץ ובכידונים שלופים דרבנו את כול הגברים למכוניות. ל"יחס מיוחד" זכו העצורים שנתפשו במחנה הפלי"ם. **איציק**, שניסה לארגן התנגדות, נדקר בכידון. משדות-ים הובלו העצורים למחנה המעצר... בעתלית (בשעה שאני "ביליתי" כ-2 ק"מ משם בנווה-ים!). במהלך חקירתם ניסו הבריטים לזהות אותי בין העצורים בהטיחם בפני כול אחד מהם: **"אתה יהודה בורשטין** [שם משפחתי הקודם]". לאחר מכן הובלו העצורים למחנות 'רפיח', בו הם שהו כמה חודשים עם אלפי עצורים אחרים.

בדו"ח הסיכום הבריטי מצוין שנעצרו 2,718 איש, מהם 56 נשים וכי מחנות המעצר הוכנו ב"כיסוי" שהם מיועדים למעצר מעפילים. קרוב לוודאי שהכוונה הייתה ל"ווג'ווד", שנתפשה ב-27 ליוני 1946

**"As a ship carrying illegal immigrants was in fact expected... the cover was good".**

לאחר המבצע הקשיחו הבריטים את גישתם לנושא ההעפלה והחל מאוגוסט 1946 הם גרשו את המעפילים למחנות מעצר בקפריסין.

לשאלה על מה ולמה נכללתי ברשימה המכובדת של המבוקשים<sup>6</sup> הייתי משיב ששלושת מעצרי הקודמים, בשנים 1943-5, הם כנראה שהביאו את ה-C.I.D. לחשוב, בטעות לדעתי, שאני "דג" הראוי ל"טיפול V.I.P.". בהקשר זה, עולה בראשי שאלה נוספת. קבוץ שדות ים הינו היחידי בו נעצרו כל הגברים. האם כישלונם הכפול של הבריטים לעצור אותי ביום הקודם הוא שגרם להחלטתם לעצור את כול הגברים, בתקווה שיוכלו לאתר אותי ביניהם? תמהני.

על כישלונם לשים עלי יד ב'שבת השחורה', נאלץ ה-C.I.D. לרשום ליד שמי את האות F.

<sup>6</sup> אחד מהם היה **יצחק רבין**, מדריך גדודי, שנעצר בביתו בת"א עם רגל מגובסת, בעקבות תאונת אופנוע.

### 5. 'חיים ארלוזורוב' – יולי 1947

ב- 28.2.47 התחמק רב החובל של אונית המעפילים 'חיים ארלוזורוב', **גד הילב**, משייטת משחתות בריטיות והצליח להעלותה על חוף בת-גלים, חיפה. את המחזה ראיתי מחלון כתת לימוד בטכניון בהיותי חניך קורס חובלים (מס' ד). השיעור הופסק ואנו נהרנו לבת גלים בתקווה לסייע להורדת המעפילים. לרוע המזל האוניה עלתה על החוף צפונית מבריכת השחייה, היישר לחוף בסיס צבאי בריטי.<sup>7</sup>



חיילי הבסיס צופים במחזה בעת עליית 'חיים ארלוזורוב' לחוף. ברקע נראות המשחתות הבריטיות.

ביולי 1947, זמן מה לפני שליחותי הראשונה לחו"ל כ'מלווה' במפעל ההעפלה, הוטל עלי לפרק מהאוניה הנטושה מנועי עזר ('ונטקסיות'). הועמדו לרשותי חמישה אנשים וסירת מפרש. עם שניים מהם שחיתי לאוניה מבריכת השחייה של בת-גלים וסירת המפרש הגיעה אלינו עם כלי עבודה. בשל החלודה, לא הצלחנו לפרק ולו מנוע אחד, אבל כן הצלחנו... להחריד את הבריטים בבסיס, שחששו מהתקפת טרוריסטים. בעת ששחינו חזרה לעבר הבריכה, נדרשנו בצעקות מהחוף לשנות כוון לעבר הבסיס ושוכנענו לעשות כן כשהם פתחו לעברנו באש אזהרה. כשיצאנו מהמים רוססנו ב... ד.ד.ט. (באותה עת התגלתה בחיפה מחלת דבר) והועברנו למשטרה. נחקרנו ושחררנו רק לאחר שנלקחו מאתנו טביעות אצבע. צוות הסירה, בפקודו של **יהוד'לה צפתי** ז"ל, שחזר לאוניה אחה"צ כמוסכם ע"מ לאסוף את "השלל", נתפש ע"י ספינת משמר שהוזעקה למקום, נגרר לנמל ורק למחרת היום הועבר לחקירת המשטרה. השלושה "בילו" במעצר כשבוע ימים בשל סירובם לתת טביעות אצבע ושחררו רק לאחר שהם... חזרו בהם.

לימים סיפרתי את הסיפור ל**גד הילב**. תגובתו – מי האידיוט שהחליט על כך. ואילו ה- C.I.D. שזכה בטביעת אצבעותיי, רשם V רביעי ליד שמי.

### 6. ממרומי גשר 'Sette Fratelli' לבירא עמיקתא בכלא 'Santa Katrina'

דצמבר 1947 – ינואר 1948

באוקטובר 1947 מוניתי למפקד ספינת המעפילים Sette Fratelli<sup>8</sup>. עד אמצע דצמבר השלמנו בנמל לה-ספציה את הכנתה ויצאנו להעלאת מעפילים בחוף בנדול בריביירה הצרפתית. דקות ספורות לפני השלמת המשימה "חטפתי" את אכזבת חי. במקום להפליג ארצה, נצטוויתי להעביר את המעפילים לספינה Giovanni Maria<sup>9</sup>, שעגנה במפרץ ג'רוולטה בצפון-מערב קורסיקה. בסיום ההעברה דווחתי ל'מוסד לעלייה ב' וביקשתי שיכינו

<sup>7</sup> לימים, בשנות ה-60, הייתי מפקד הבסיס, ששימש כבסיס ההדרכה של חיל הים.

<sup>8</sup> כינויה 'הזיבלה' והיא הגיעה ארצה בפברואר 1948 בשם 'לקוממיות'.

<sup>9</sup> כינויה 'החלוץ' והיא הגיעה ארצה בסוף דצמבר 1947 בשם 'כ"ט בנובמבר'.

עברנו משלוח מעפילים נוסף. בהעדר הוראות כלשהן החלטתי להפליג חזרה לעבר החוף הצרפתי. במהלך הלילה שבק המנוע חיים ונאלצנו להמשיך בעזרת המפרשים. דווחתי ל'מוסד', בהדגשה שהתיקון מחייב גרירה למספנה. עם אור הבוקר נכנסנו למחסה במפרץ קטן באי פורט קרוס, לא הרחק מהחוף הצרפתי.

זמן קצר לאחר מכן חלף דייג מקומי על פנינו, הצביע כלפי מעלה ופסק: 'מיסטראל'. עד אז שמעתי על סערה בשם זה, אך מעולם לא חוויתי תופעה כזו. השמש זורחת, הרוח קלילה והשמיים כחולים ואין כל סימן לסערה קרבה והוא בשלו, 'מיסטראל'. מיד לאחר מכן חלפה במרחק מה מהמפרץ "שלנו" ספינה קטנה של הצי הצרפתי ובגלותה אותנו, שינתה כוון לעברנו. מיד קראתי ל'פדרונה' (רב החובל) הנאפוליטני שלנו, ותדרכתני אותו לקראת הפגישה הצפויה עם הצרפתים. התנהגותו הדאיגה אותי. הוא רעד כעלה נידף והגיב ב'סי סי' (כן כן) לכל מה שאמרתי לו (עלי לציין שכבר בתקופת ההכנה בלה-ספציה התרשמתי שהנאפוליטני חושש מהמשימה שלנו וביקשתי מ'המוסד' להחליפו. יתר אנשי הצוות היו מותיקי השרות ב'מוסד', חלקם אף עברו את חווית המעצר בקפריסין). ניסיתי, ללא הצלחה, להרגיע אותו. הבהרתי לו שהצרפתים אינם יודעים על הפלגתנו מבנדול לקורסיקה וע"כ יטען שהיינו בדרכנו למרסיי ובשל קלקול במנוע נאלצנו להיכנס למחסה ולסיכום ועל מנת להרוויח זמן, הנחיתי אותו שיבקש מהצרפתים לדווח לקונסול האיטלקי על מצבנו. עד מהרה נצמדה הספינה הצרפתית אלינו ומפקדה, רב סמל צרפתי נמוך קומה עלה לסיפון ובהופעה "נפוליטנית" דרש מ'הפדרונה' הסבר להימצאותנו בטריטוריה צרפתית. נראה שהופעתו והסבריו של 'הפדרונה' לא שכנעו את הצרפתי שהודיע בדרמטיות **"הינכם עצורים ואסור לכם לעזוב את המקום ללא אישור הצי הצרפתי"** וחזר לספינתו (לימים נודע לי שאי סמוך ל"שלנו" שימש כבסיס סודי לניסויי אמל"ח והספינה הקטנה שימשה לקשר בין העיר הייר לאי).

מיד עם הסתלקותו דווחתי ל'מוסד' וביקשתי להחיש גוררת שתוביל אותנו לגנואה. ואכן בשעת צהריים הגיעה... ספינת דיג עם **פבי גבר**, ימאי פלי"ם, שבא לדבריו ממרסיי לברר מה מצבנו. לא ידעתי אם לצחוק או לבכות, הרי דווחתי ל'מוסד' שאין באפשרותנו להתגבר על התקלה. **מפבי** שמעתי שניסו לשכור גוררת במרסיי, אך המחר שנדרש היה גבוה ביותר. **כשג'אני**, הקצין הראשון, שמע שספינת הדיג עומדת לחזור למרסיי, הוא פנה אלי ושאל: **"למה שספינת הדיג לא תגרור אותנו?"** **פבי** פנה לדייגים והם אמרו שהם מוכנים, אך אין להם מספיק דלק. דלק היה לנו למכביר והם הסכימו לגרור אותנו לגנואה. יצאנו לדרכנו מזרחה לעבר נמל גנואה כשאנו תורמים את חלקנו באמצעות המפרשים.

עד מהרה קדרו השמיים. הספקנו עוד לראות מאחורינו את ספינת הצי הצרפתי שועטת צפונה לעבר החוף לפני שרוח 'המיסטראל' הצפונית מלווה בגשם זלעפות תקפה אותנו בחמת זעם. בשלב זה החליטו הדייגים הצרפתיים לוותר על הדלק והרווח הצפוי ולהסתלק לחוף מבטחים. חבל הגרירה נותק ואנו נאלצנו לזגזג באמצעות המפרשים לעבר מחסה בחוף הצרפתי ('מתחת לרוח'). שינויי הקורסים בהפלגה מול הרוח הצולפת חייבו את כולנו [הצוות האיטלקי ואנו, 'המלוויים'<sup>10</sup>] לסייע בהעברת המפרש הראשי מצד לצד. רק לפנות בוקר החלקנו למפרץ הייר שהיה מלא בכלי שייט שנמלטו מהסערה. לרוע המזל הייתה ביניהם גם פריגאטה צרפתית וע"כ חששנו להפעיל את המשדר (הבלתי חוקי) ולדווח ל'מוסד' על מיקומו.

כמה שעות לאחר מכן, כשהתעוררנו מעמל הלילה, זרחה השמש והרוח פסקה לגמרי ('שטיל' מוחלט). כל הספינות, למעט הפריגאטה, הרימו עוגן והחלו לעזוב את המפרץ. ציפנו לרוח כלשהי שתאפשר גם לנו להסתלק מהמפרץ ולדווח ל'מוסד' ואולי גם לקבל הנחיות להמשך (שקלנו גם אפשרות להמשיך לעבר גנואה). במקום רוח חלפה לידנו... אותה ספינת הצי שפקדה אותנו באי יום קודם לכן ולאחר שזיהתה אותנו היא ניגשה אלינו ו'נפוליון' הורה ל'פדרונה' להתלוות אליו. זמן מה לאחר מכן הגיעה סירה עם כמה צרפתים בלבוש אזרחי שערכו חיפוש בספינה ובסיומו הורו באופן אקראי לי ולעוד ארבעה מאנשי הצוות להתלוות אליהם. במהלך הירידה הצלחתי "להתחלף" עם איש צוות, כך שאנו חמשת המלוויים ושני

<sup>10</sup> סה"כ חמישה מלוויים. שלושה יצאו מלה-ספציה, **עמנואל קצב**, 'הגדעוני' **יוסף לזרובסקי** ואנוכי ושלושה הצטרפו בבנדול, **אבנר גלעד**, **יעקב בן-ציון** ו'הגדעוני' **אהרן מיכאלי** (שהתחלף עם לזרובסקי, שביקש לרדת).



איטלקים נשארו בספינה. לפנות ערב חזרה הסירה והורחה לכולנו לרדת. בקשתי מג'אני שיתקש ויעמוד על זכותו כנציג בעלי הספינה להישאר בספינה. הצרפתים נמלכו בדעתם וג'אני נשאר בספינה (התברר שהם נזקקו לשרותיו בשל גרירת הספינה לטולון, אך בסיומה הוא צורף אלינו לבית הכלא) ואנו הועברנו במכונית למעצר בבנין משטרה בטולון. בתהליך "הקליטה" נרשמנו, אנו הישראלים, בשמות איטלקיים מ'ההפטרה'.

נכלאנו בתא מרווח למדי בו פגשנו את קבוצת אנשי הצוות שהורדה מהספינה לפנינו, למעט רב החובל שנכלא בתא נפרד (כנראה לבקשתו, והייתה לו "סיבה טובה" לכך, כפי שהתברר לנו בהמשך). הסיפור ששמענו מהם היה רחוק מלעודד. ברדתם מהסירה הם נכבלו לשרשרת והוצעדו בחוצות הייר לבנין המשטרה. לדברי האיטלקים, הסיבה ליחס זה, מקורה בשנאה שתושבי האזור רחשו עדיין כלפי איטליה, שניצלה את התמוטטות הצבא הצרפתי במאי 1940 וכבשה את הריביירה הצרפתית. עד מהרה התברר לנו שתנאי 'הפנסיון' אליו נקלענו אינם כוללים ארוחת ערב. למחרת בבוקר המתנו ל'קפה הבוקר' וכשזה בושש להגיע פצחנו בשירה אדירה ע"מ להזכיר את קיומנו ואכן, רב-סמל צרפתי גדול-ממדים הגיע בריצה ושאג לעברנו **"איך אתם מעיזים להפריע את שנתם של אזרחי העיר. קפה אתם רוצים, את זה תקבלו"** והצביע על מבושי. התברר שהיה זה יום א' והמשמרת התורנית בתחנת המשטרה לא הייתה ערוכה לטפל בנו.

למחרת היום נלקחנו לבימ"ש ובתהליך קצר פסק השופט מעצר עד להשלמת החקירה ומשם נלקחנו לבית הכלא, 'קתרינה הקדושה'. הוכנסנו לאולם שהיו בו כשלושים איש, חלקם בהמתנה למשפטיהם וחלקם שנדונו למאסר עד שנה אחת. סיכמתי עם ג'אני שכולנו – חמשת המלווים הישראלים ושבעת האיטלקים (כאמור 'הפדרונה' הופרד מאתנו) – נופיע כ'גוש איטלקי' אחד להגנת האינטרסים שלנו נגד קבוצות אסירים אחרות, אם וכאשר יהיה צורך בכך ואכן השתלטנו במרוכז על אחת מפינות האולם, בו פרשנו את "המזרונים" ובו "בילינו" ימים כלילות.

למחרת נלקחנו לחקירה. בהנחה שאנו, המלווים, לא נוכל להמשיך להציג עצמנו כאיטלקים סיכמנו שנופיע כפליטי שואה המחפשים דרך להגיע לפלסטינה. מיד בתחילת חקירתי הגבתי באידיש (רצועה) שאינני דובר צרפתית (וזה נכון), "נור אידיש". הכוונה העיקרית הייתה להרוויח זמן ואולי גם ליצור קשר עם 'המוסד', אתו לא היה לנו קשר מאז שנפרדנו מפבי גבר בעיצומו של 'המיסטרל'. החוקר שרטט ע"ג נייר את החוף הצרפתי ולידו ספינה ואת האי קורסיקה ולידו ספינה ומתח קו בין הספינות. מיד הבנתי ש'הפדרונה' פתח את פיו שלא לצורך וסביר להניח שהוא גם דווח על לאומיותנו. ואני בשלי, "נור אידיש" [רק אידיש] ובזה הסתיימה חקירתי הראשונה. כעבור כמה ימים נקראתי שנית לחקירה.

בעת שישבתי על ספסל במסדרון חלף על פני צרפתי מעורר רושם, נעצר ושאל אותי אם אני יהודי. נענעתי בראשי לחיוב ואז הוא פלט כמה מלים מהם הבנתי שהוא קומרד של **ליאון בלום** והמשיך בדרכו לחדרו של מפקד המשטרה. רווח לי, מפני שהבנתי ש'המוסד' מטפל בעניינינו. לאחר כרבע שעה נקראתי לחדר המפקד. נתקבלתי בחיך וכוס קפה. השיחה התנהלה באנגלית ולא באידיש. **"למה לא אמרתם מיד מי אתם. העיתונות הימנית טוענת שהברחתם נשק מיוגוסלביה לקומוניסטים באיטליה והשמאלית טוענת שהברחתם נשק מספרד לימין האיטלקי"**. הקומרד של **ליאון בלום** עישן סיגר וחייך. בזה הסתיימו החקירות, אבל הברוקרטיה הצרפתית לא איכזה – נאלצנו להמתין יומיים נוספים עד לשחרורנו 'בערבות עד למשפט'. חזרנו לספינה שהייתה נתונה תחת צו-מעצר.

[לימים הגיעה לידי עדותו של **בנימין ירושלמי**, פעיל 'המוסד', בה הוא התייחס למעצרנו<sup>11</sup>: **"כשהגעתי לצרפת [בהגדרה, בסוף דצמבר 1947] נודע לי ש'סטה פרטלי'... נתקלקלה בדרך וכל החברה [המלווים] והצוות נאסרו (כ- 4-5 ישראלים שהאחראי עליהם היה יהודה פרא) ונשלחו לכלא בטולון. בעתונות הצרפתית נתפרסמה כתבה: אוניה חשודה... נתפסה והובלה לטולון... נהלנו מו"מ... כל האנשים, כולל הצוות שוחררו..."**] חזרנו ל'זיבאלה' שלנו (הכינוי המנהלתי של הספינה), שהייתה קשורה לאחד ממזחי הנמל שהגישה אליו הייתה פתוחה לכול. התאריך – 31.12.1947 ואישרתי לטבח תקציב מיוחד לארוחת ערב חגיגית בת שבע מנות. בסך הכול ישבנו ב"פנסיון" הצרפתי עשר יממות בבטלה

<sup>11</sup> עדות בן ירושלמי ב- 7.12.65, סימול ראשי 26-2, עמ' 18-20, את"ה.

מוחלטת ושעמום. הדבר היחידי שאני זוכר – רעב מוחלט. בבוקר קבלנו 200 גרם לחם (לכל היום) וכוס תה דלוח. בצהרים מרק דלוח ובערב כוס תה בלבד. את 'הכריסטמס' "חגגנו" עם חתיכת בשר קטנה. בעשרת הימים השלתי מעלי חמישה ק"ג.

**מאבי**, הממונה על שלוחת 'המוסד' במרסיי, נודע לנו שהם חרדו לגורלנו לאחר שפבי דווח על נסיבות הפרידה מאתנו בעיצומה של הסערה והיעלמותנו מרשת התקשורת ושכרו מטוס קל, שחיפש אותנו בלב ים (בשעה שאנחנו עגנו במפרץ הייר). באשר לתיקון המנוע, נמסר לי שהם ממתינים לבואו של מהנדס מכונות משלוחת 'המוסד' באיטליה. כמה ימים לאחר שחרורנו נאלצתי מסיבות משפחתיות לחזור ארצה והפקוד הועבר ל'סקנדי-אבנר גלעד'.

לא אוכל לסיים פרשה זו מבלי לספר כיצד "נפטרנו מעונשו" של 'הפדרונה'. ביום השחרור חזר גם הוא לספינה. לא דיברתי אתו מטוב ועד רע והיה ברור לו שאנחנו יודעים על התנהגותו המבישה, אך לגבי הצוות האיטלקי הוא נשאר בעל הסמכות הפורמאלית ועל אף הטינה השורשית שרחשו בני 'ויה רג'יו' הצפוניים לנפוליטני הדרומי, איש מהם לא "צפצף". בקשתי מאבי שיורידו אותי מהספינה ונעניתי שזו בעיה של השלוחה האיטלקית והוא יעביר אליהם את בקשתי. כאמור, הגישה למזח שלנו הייתה פתוחה לכול המעוניין ו"באופן טבעי" שוטטו גם כמה מעוניינות, שניסו למכור את "מרכולתן". הזהרתי את הצוות שחל איסור חמור להעלותן לספינה.

באחד הבקרים השכמתי קום וריח הקפה המהביל הוביל אותי למטבח. בין 'שלוך' לשלוך' פטפטתי עם הטבח. לפתע הוא לחש לי "נכון שאסרת להעלות בחורות לספינה ובכן, לידיעתך ואני לא אמרתי לך, אחת נמצאת כרגע בספינה". הצבעתי לעבר מגורי המלחים בחרטום והוא נענע בראשו לשלילה כשהוא מצביע לעבר הירכתיים, מקום מגורי 'הפדרונה'. ירדתי לפינת האוכל של הקצינים. 'הפדרונה', שבדרך כלל היה ממשכימי קום, לא היה במקום. דפקתי בדלת תאו והוריתי לו להוריד את הבחורה מהספינה. אני מניח שהנערה התפלאה לשמוע שמישהו נותן הוראות לרב החובל. כעבור זמן מה הוא יצא מתאו וליווה את הנערה - שהייתה בגילה של בתו, אם הייתה לו בת - אל מחוץ לספינה.

לאחר ארוחת הצהרים פרשתי ל"סייסטה". לפני שעצמתי את עיני השנייה, הגיע אלי ג'אני ובהתרגשות רבה הודיע לי ש'הפדרונה' ירד עם מזוודה מהספינה ולקח עמו את 'יומן האוניה'. מילא המזוודה – טוב שפטרנו מ"הרשע" הזה, אבל היומן הוא מסמך רשמי של האוניה. קפצתי ממיטתי והספקתי לראות את 'הפדרונה' בקצה המזח. ביקשתי מ'סקנדי' שהיה לבוש, שירוך ויוציא את היומן מידי, אבל 'סקנדי' הוא 'סקנדי': "אתה המפקד, תעשה זאת בעצמך". במהירות הבזק נעלתי את נעלי ורצתי אחרי 'הפדרונה', שהספיק להגיע אל הכביש הראשי ולהתמזג בתנועה הערה של הולכי הרגל. השגתי אותו, הנחתי את ידי על כתפו ואמרתי מלה אחת Libro. ללא מלה הוא שלף את היומן ומסרו לידי.

תם ונשלם גיליון המעצרים שלי, אבל אין זה אומר ש"חזרתי למוטב". לדוגמא, במרץ 1948 בעת שכוחות הביטחון הבריטיים היו עסוקים בפינוי כוחותיהם מפלסטינה, השתתפתי בשוד בית המכס בחיפה, שביצעה 'פלוגת נמל חיפה'. השלל – בגדי חאקי, שהועברו לחברינו בגדוד 'הפורצים', אלא שבאירוע זה, שאירע כ-70 מ' ממשרת מחוז חיפה, לא נתפסתי.

2005

1948

